

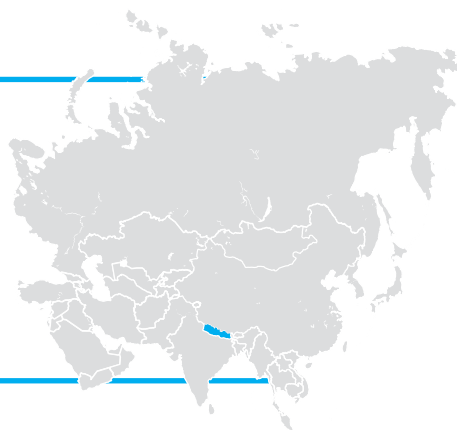
SCENARIUSZ 3

NEPAL

Niezależność w myśleniu a wolność

NEPAL

WSTĘP GEOGRAFICZNO-PROBLEMOWY

Nepal – problem handlu ludźmi

Nepal jest krajem leżącym w Azji południowej, w środkowej części Himalajów. Jego mieszkańcy należą do najbiedniejszych na świecie. Państwowy system opieki socjalnej nie jest wystarczający, aby zapewnić bezpieczeństwo i pomoc najbardziej potrzebującym. Granica między Nepalem a Indiami jest otwarta, praktycznie niekontrolowana i ma ponad 1700 km. Swobodny przepływ ludzi i towarów miał usprawnić współpracę handlową między tymi dwoma krajami, a tym samym przyczynić się do rozwoju gospodarki. W praktyce granica jest wykorzystywana przez pośredników biorących udział w handlu ludźmi, który stał się dużym problemem w tym kraju. Szczególnie zagrożone są dziewczynki i kobiety, które są wywożone z Nepalu i sprzedawane do niebezpiecznej pracy, handlu narkotykami, lub w celu pobrania narządów do przeszczepu. Skutecznym sposobem walki z handlem ludźmi jest system kontroli granic, który utrudnia handlarzom wywożenie ofiar do innych krajów. Jedną z organizacji, która walczy z handlem ludzi i prowadzi projekt kontroli na granicach jest 3 Angels.

Organizacja 3 Angels Nepal – zapobieganie handlowi ludźmi i pomoc ofiarom

Założyciel 3 Angels Nepal (3 AN) Rajendra Gautam sam kiedyś padł ofiarą handlu ludźmi. Swoje doświadczenia wykorzystał do stworzenia organizacji, której pracownicy zajmują się zarówno działaniami prewencyjnymi, jak i rehabilitacją ofiar handlu ludźmi. Rehabilitacja polega na wsparciu ofiar poprzez zapewnienie im schronienia, dostępu do edukacji czy pomocy w znalezieniu pracy, jak również uniemożliwieniu ich ponownego zniewolenia.

3 Angels Nepal stworzyła system punktów kontroli na granicach, w których pracownicy i wolontariusze organizacji starają się identyfikować ofiary handlu ludźmi. W ramach weryfikacji przeprowadzają krótkie przesłuchania z osobami przekraczającymi granicę – oddzielnie z potencjalną ofiarą i jej eskortą. Każdego dnia organizacja ma do czynienia z ok. 40–50 podejrzanymi przypadkami. Przedstawiciele organizacji dbają, by osoby zidentyfikowane jako ofiary handlu ludźmi nie wyjechały z kraju i pomagają im wrócić do domów. Przez 20 lat istnienia organizacja 3 Angels Nepal uratowała już tysiące ofiar handlu ludźmi.

Projekt wspierany przez Kulczyk Foundation

Kulczyk Foundation wsparła działanie istniejących punktów kontroli na granicy Nepalu z Indiami, które zostały stworzone przez 3 AN i stanowią kluczowe narzędzie organizacji służące przeciwdziałaniu handlowi ludźmi. Kulczyk Foundation wsparła również działania 3 AN związane z edukowaniem społeczeństwa w kwestii zagrożeń związanych z handlem ludźmi oraz pomocą osobom, które padły jego ofiarą.

Niezależne myślenie – Dlaczego warto poruszyć ten temat?

Badania Jeana Piageta dotyczące teorii stadiów rozwoju poznawczego wskazują, jak duże zmiany w umiejętności myślenia zachodzą około 11 roku życia. W tym wieku zaczyna się okres, w którym młodzież staje się zdolna do zestawiania sądów i wyprowadzania samodzielnych wniosków. Ma też już umiejętności dociekania prawdy ogólnej, która kryje się za faktami, zastanawiania się nad własnymi myślami, systematyzowania ich i dochodzenia do coraz bardziej ogólnych teorii. To wiek, w którym świeżość myślenia i kreatywność dają młodym odwagę nie tylko do rozwiązywania teoretycznych problemów filozoficznych i społecznych, ale również wprowadzania w życie własnych poglądów. To jest właśnie ten czas, gdy można pomóc młodym ludziom rozwijać umiejętność krytycznego myślenia. Celem edukacji jest przygotowanie ucznia do świadomego i odpowiedzialnego życia w dorosłym świecie, dlatego rozwój umiejętności krytycznego myślenia powinien być jednym z głównych zadań dzisiejszej szkoły. Jest ono szczególnie potrzebne dzisiaj w erze Internetu, który bombarduje nieprzefiltrowanymi informacjami i wciąga w cyberświat. Myślenie krytyczne to jedna z najważniejszych umiejętności XXI wieku, gdyż chroni przed zalewem niesprawdzonych informacji i manipulacją.

Dzięki krytycznemu myśleniu ludzie mogą samodzielnie selekcjonować informacji, które do nich docierają i zachować własny osąd. Odróżnianie faktów od opinii pomoże nie tylko wyrobić sobie własne zdanie, ale również je obronić i oprzeć się manipulacji. Zrozumienie intencji, które stoją za źródłem informacji, umożliwi myślenie o konsekwencjach, kwestionowanie opinii uznawanych za oczywiste i stawianie własnych założeń, budowanie niezależnych sądów opartych na rzetelnych podstawach.

Te umiejętności to szczepionka dla cyfrowych tubylców, aby nie przyjmowali tego, co znajdują w Internecie jako jedynej i słusznej prawdy, żeby nie dali się oszukać osobom, które podszywają się pod kogoś innego, żeby zachowali swoje własne racjonalne myślenie i trzeźwy osąd sytuacji.

Niezależność w myśleniu a wolność

Zagadnienia kluczowe: wolność – niezależność w myśleniu, umiejętność krytycznego analizowania informacji i dokonywania wyborów

Materiały: film, teksty do analizy, infografika „Jak rozpoznać fake news” (załącznik).

CELE ZAJĘĆ

- **WIEM:** Uczeń wie, że powinien krytycznie podchodzić do informacji.
- **CZUJĘ:** Uczeń zdaje sobie sprawę, że osoba, której przekazano nieprawdziwą informację może podjąć niewłaściwą decyzję. Konsekwencje tej decyzji poniesie ona sama lub/i inne osoby.
- **POMAGAM:** Uczeń wie, jakie mogą być konsekwencje podejmowania decyzji pod wpływem fałszywych informacji i wyraża gotowość do dzielenia się tą wiedzą z innymi.

PRZED ZAJĘCIAMI

Zaaranżuj salę do pracy w grupach. Wydrukuj załączniki i przygotuj projekcję filmu. Zapoznaj się z całym odcinkiem serialu dokumentalnego „Efekt Domina. Dzieci na sprzedaż” (sezon 6.) dostępnym na stronie www.kulczyk-foundation.org.pl. Przeczytaj również wprowadzenie do zajęć **Dlaczego warto poruszyć ten temat** oraz **Wstęp geograficzno-problemowy**, w którym opisany został problem handlu ludźmi w Nepalu.

PRZEBIEG ZAJĘĆ

Co mnie zachęca do kupowania?

BURZA MÓZGÓW, REFLEKSJA

Zwróć uwagę uczniów, że obecnie mają duży wybór różnych towarów i usług, co sprawia, że do zdecydowania się na daną ofertę musi ich coś zachęcić. Poproś, aby przypomnieli sobie swój ostatni zakup i przez chwilę zastanowili się, co ich do niego przekonało. Czy zakup był zgodny z ich oczekiwaniami? Czy zdarzyło im się poczuć się oszukanymi?

Zapytaj, czy ktoś chciałby się podzielić swoim doświadczeniem.

Następnie poproś, aby uczniowie wymienili czynniki, którymi się kierują, dokonując zakupowych wyborów. Słuchaj uważnie tego, co mówią i dopytuj. Gdy będziesz zapisywać przykłady podawane przez uczniów, upewnij się czy dobrze zrozumiałaś/zrozumiałeś, możesz parafrazować wypowiedzi. Jeśli uczniowie nie wymieniają któregoś z ważnych czynników, dopytaj o niego. Staraj się je nazywać i grupować, dbając, aby na liście znalazły się:

- autorytet (np. uczestnictwo lubianego celebryty w reklamie),
- informacja o niezwykłych właściwościach (np. odchudzające tabletki),
- promocja (presja czasu – promocja trwa krótko, atrakcyjna cena – porównanie do wyjściowej kwoty),
- podnoszenie prestiżu (posiadanie danego produktu podnosi atrakcyjność posiadacza, np. marka butów),
- potrzeba akceptacji przez otoczenie (np. noszenie określonego stroju, aby nie odstawać od grupy),
- uzyskanie dodatkowych korzyści (np. posiadanie danego produktu, sprawi, że będziesz szczęśliwy, będziesz miał przyjaciół, będziesz bardziej atrakcyjny).

Efekt Domina. Dzieci na sprzedaż

FILM, ROZMOWA

Zapowiedz uczniom, że obejrzą teraz fragmenty serialu dokumentalnego „Efekt Domina. Dzieci na sprzedaż”, który między innymi porusza problem kłamstwa i manipulacji. Poproś uczniów, aby w trakcie oglądania zapamiętali sytuacje, w których się one pojawiają.

Po projekcji zapytaj uczniów, co sądzą o historiach pokazanych w filmie, co ich szczególnie poruszyło. Możesz nawiązać do ich reakcji w trakcie wyświetlania filmu. Zapytaj o sytuacje, w których dostrzegli manipulację lub kłamstwo. Czy trudno było je rozpoznać? Dlaczego? Jakie konsekwencje mógł mieć brak działań organizacji 3 Agels?

W trakcie omawiania wyświetlonego fragmentu filmu odnieś się też do doświadczeń uczniów. Zapytaj ich, czy i w jakim miejscu zetknęli się z nieprawdziwymi informacjami. Być może kiedyś kliknęli w banery reklamowe, które obiecywały nieprawdopodobne rzeczy (np. nauczenie się obcego języka w 3 dni) albo przeczytali artykuł, który miał wprowadzać odbiorców w błąd. Co sprawiło, że uznali tę informację za nieprawdziwą. Zapisz podawane przykłady.

A co jeśli się mylę? Stereotypy czy rzeczywistość?

PRACA W GRUPACH

Stwórz listę różnych grup społecznych, które mogą wywoływać stereotypowe skojarzenia. Poproś uczniów, aby pracując w zespołach, zapisali swoje skojarzenia dotyczące grup, których nazwy wylosują. Możesz wybrać z poniższej listy:

KOBIETA, MĘŻCZYZNA, WŁOCH, NIEMIEC, ROM, SPORTOWIEC, POLICJANT, KIBIC.

UWAGA: Najlepiej znasz swoją klasę, więc wiesz, jakie zagadnienia zainteresują Twoich uczniów i omówienie ich przyniesie grupie największe korzyści.

Poproś, aby chętne grupy przedstawiły swoje prace. Po każdej prezentacji pytaj pozostałą część klasy, czy ktoś myśli inaczej, nie zgadza się z którymś z podanych określeń. Zachęcaj do podawania argumentów. Zapytaj, czy argumenty drugiej strony kogoś przekonały oraz jakie emocje się w nich budzą podczas rozmowy na ten temat. Jeśli uczniowie nie podają argumentów podważających stereotypy, staraj się zadawać pytania naprowadzające, np. Czy każdy Włoch lubi pizzę? Czy każda kobieta to matka? Czy szachista to też sportowiec?

Zapytaj, jakie refleksje wywołało to zadanie. Czy zauważyli podobieństwa i różnice między swoimi skojarzeniami i propozycjami innych osób? Czy coś zmieniło ich spojrzenie na daną grupę?

Następnie poproś klasę, aby we wcześniej stworzonych grupach, zastanowili się nad odpowiedziami na pytania:

- Co może sprawić, że zmienię opinię na jakiś temat?
- Co jest pozytywnego w gotowości do zmiany sposobu myślenia, a co może być w tym trudnego?
- Dlaczego ktoś, może chce wpłynąć na moją opinię lub decyzję? Jakimi intencjami się kieruje?
- Dlaczego ja mogę chceć wpłynąć na czyjąś opinię lub decyzję? Co mną kieruje?

Poproś, aby jedna z grup zaprezentowała swoje przemyślenia, a pozostali je uzupełniali, jeśli coś jeszcze wyda im się ważne. Dopytaj wypowiadające się osoby o emocje, jakie mogą się wiązać z sytuacjami, których dotyczy pytanie.

Powiedz, że czasami coś robimy albo czegoś nie robimy, dlatego że nie chcemy się przeciwstawiać opinii czy decyzji grupy (ulegamy wpływowi), że boimy się ośmieszenia w oczach innych ludzi (podporządkowujemy się innym ludziom). Dodaj, że jeśli jednak zdobędziemy się na otwartość na inne opinie, słuchanie argumentów, pozwoli nam to spojrzeć na zagadnienie z innej strony, zweryfikować nasze podejście i poszerzyć horyzonty. Dzięki temu możemy wyrobić sobie własne zdanie na jakiś temat i będziemy potrafili je obronić, co sprawia, że staniemy się bardziej odporni na manipulację. Powiedz, że osoby, które chcą nami manipulować, mają ułatwione zadanie, gdy ulegamy stereotypom i nie podchodzimy krytycznie do docierających do nas informacji. Zatem aby nasze zdanie było naprawdę nasze, warto myśleć krytycznie i starać się samemu wyrabiać sobie opinie na jakiś temat.

UWAGA! Poniższe zadanie możecie wykorzystać również jako propozycję projektu realizowanego w scenariuszach Namibia i Peru.

Jak nagłośnić problem?

| PRACA W GRUPACH, PRACA METODĄ PROJEKTU

Traumatyczne doświadczenia Kamali, której historia została zaprezentowana w filmie, wynikały z jej trudnej sytuacji życiowej, która zmusiła ją do szukania pracy, ale również z braku wiedzy o zagrożeniach oraz nieumiejętności oceny prawdziwości informacji. Kamala chciała, aby inne dziewczęta mogły uniknąć jej losu, dlatego stworzyła reportaż radiowy, którego część stanowiła sonda uliczna, w której pytała, czy mieszkańcom Nepalu jest znany problem handlu ludźmi. Jedna z rozmówczyń Kamali powiedziała, że gdyby mówiono o tym problemie w telewizji i radiu, to byłby lepiej znany.

Podziel klasę na 5–6-osobowe grupy i poproś, by uczniowie zastanowili się, czy dostrzegają jakiś problem, zjawisko, o którym warto przygotować kampanię informacyjną. Gdyby jakaś grupa miała problem z przykładem, możesz zaproponować im, np.: temat oszustw dokonywanych na starszych ludziach (promocje garnków, wytudzenia na wnuczka), problem hejtu w klasie, gdy jakaś osoba lub grupa osób nastawia resztę przeciwko „kozłowi ofiarnemu”.

Poproś, by przeanalizowali problem, biorąc pod uwagę następujące aspekty:

- Jakie przejawy manipulacji dostrzegają w danym zjawisku i jaki jest jej cel?
- Kogo może dana informacja wprowadzać w błąd?
- Co sprawia, że dana osoba może ulec manipulacji?
- Jakie to może mieć dla niej konsekwencje?
- Jakie może mieć konsekwencje dla innych?
- Jakie działania mogłyby udaremnić manipulację?
- Jakich argumentów można użyć, żeby przekonać narażonych na manipulację, żeby jej nie ulegali?

Poproś, by każda grupa przedstawiła swoją pracę. Zapytaj resztę klasy, czy chcieliby coś dodać do przedstawionej analizy. Zwróć uwagę na powody, które sprawiają, że poddajemy się manipulacji. Porozmawiaj z uczniami o uleganiu presji grupy, o tym jak trudno może być przeciwstawić się autorytetowi, o tym, że czasem po prostu ktoś może wykorzystać naszą niewiedzę. Zapytaj, jakie widzą korzyści płynące z posiadania własnego zdania. Powiedz, że dojście do własnego zdania w jakiejś sprawie może wymagać sporo wysiłku, ale jest wyrazem naszej wolności.

ZADANIE DLA STARSZYCH UCZNIÓW

Jak rozpoznać fake news?

| PRACA W GRUPACH , STUDIUM PRZYPADKU

Zapytaj uczniów, czy słyszeli o zjawisku fake newsów, czyli nieprawdziwych informacji, które są publikowane w mediach w celu osiągnięcia korzyści, np. finansowych lub politycznych. Jeśli ktoś może podać przykład, porozmawiajcie o nim. Możesz skorzystać z pytań pomocniczych:

- Co wydawało się w tej informacji wiarygodne a co niewiarygodne?
- W jakim celu ktoś mógł stworzyć taką wiadomość?
- Jakie konsekwencje mogło mieć uwierzenie w tę informację?

Wróćcie do pracy w grupach. Każdemu zespołowi daj infografikę „Jak rozpoznać fake news” (załącznik) i poproś, aby korzystając z niej, przeanalizował załączone teksty i odpowiedział na wcześniej zadane pytania.

1. Cześć, jestem Mark, dyrektor Facebooka. Witam wszystkich, wygląda na to, że wszystkie ostrzeżenia są prawdziwe. Korzystanie z Facebooka kosztuje pieniądze. Jeśli wyślesz ten link do 18 innych osób z Twojej listy, Twoja ikona zmieni kolor na niebieski i będzie dla ciebie darmowa. Jeśli mi nie wierzysz, Facebook zostanie zamknięty jutro o 18.00 i będziesz musiał zapłacić, aby go otworzyć. Wszystko zgodnie z prawem. Ta wiadomość informuje wszystkich naszych użytkowników, że nasze serwery zostały ostatnio przeciążone. Prosimy o pomoc w rozwiązaniu tego problemu. Wymagamy, aby nasi aktywni użytkownicy przekazywali tę wiadomość wszystkim osobom z listy kontaktów, aby zweryfikować naszych aktywnych użytkowników Facebooka. Jeśli nie wyślesz tej wiadomości do wszystkich kontaktów na Facebooku, Twoje konto pozostanie nieaktywne i straci wszystkie kontakty bez wysyłania tej wiadomości. Twój SmartPhone zostanie zaktualizowany w ciągu najbliższych 24 dni, ma nowy wygląd i nowy kolor czatu. Drodzy użytkownicy Facebooka, zaktualizujemy Facebooka od 23:00. do 05:00 rano dziś. Jeśli nie opublikujesz tego we wszystkich kontaktach, aktualizacja zostanie anulowana. Nie możesz komunikować się z wiadomościami na Facebooku. Musisz zapłacić cenę, jeśli nie jesteś częstym użytkownikiem. Jeśli masz co najmniej 10 kontaktów, wyślij tę wiadomość SMS, a logo zmieni kolor na czerwony, aby wskazać, że jesteś użytkownikiem.
2. Poznaj super technikę nauki języka w miesiąc i zostań poliglotą.
3. Pan Leszek zarabia 15 tysięcy dziennie, nie wychodząc z domu.

Poproś, aby jedna z grup przedstawiła swoją analizę, a pozostałe uzupełniły prezentację, jeśli czegoś w niej zabraknie.

Zwróć uwagę, jak ważne jest, aby krytycznie podchodzić do informacji, którymi codziennie z różnych źródeł jesteśmy bombardowani. Wiele z nich może nas skłonić do podjęcia decyzji lub działań niekorzystnych dla nas lub innych osób. Dlatego warto w sposób refleksyjny i krytyczny przyjmować informacje, które do nas docierają.

Tworzymy wachlarz wolności – Niezależność w myśleniu

Poproś uczniów o zastanowienie się nad pytaniem: Na ile czuję się niezależna/niezależny w moim myśleniu? Następnie poproś ich o zamalowanie skrzydła wachlarza na odpowiedniej wysokości. Niech pomyślą nad tym, na ile dzisiejsza lekcja zmieniła ich ogólne poczucie wolności, i oznaczą to na odpowiednim skrzydle wachlarza.

Co mi daje niezależność myślenia?

I PODSUMOWANIE ZAJĘĆ

Powiedz, że nasz obraz świata tworzy się przez lata nie tylko na podstawie naszych obserwacji, ale również za pośrednictwem innych ludzi i odbieranych przez nas informacji. Zwróć uwagę, że często docierają do nas sprzeczne przekazy, więc może być trudno zorientować się, co jest prawdą i co tak naprawdę na dany temat myśleć. Wskaż, że w takiej sytuacji krytycyzm i uważna analiza z uwzględnieniem różnych perspektyw, pomogą im w formułowaniu własnych opinii w oparciu o rzetelne dane, a to z kolei ułatwi im sformułowanie własnej opinii na określony temat na podstawie faktów a nie zmanipulowanych (nieprawdziwych) informacji (**WIEM**).

Poproś, by przypomnieli sobie sytuację, gdy odkryli, że podjęli jakąś decyzję na podstawie nieprawdziwych informacji. Co, biorąc pod uwagę okoliczności, mogą powiedzieć o wolności wyboru w tamtej sytuacji? Jakie emocje odczuwają, gdy o tym myślą? (**CZUJĘ**).

Zwróć ich uwagę, że wiele osób może ulegać manipulacji, bo na przykład nie mają dostępu do właściwego źródła informacji. Zapytaj, czy słyszeli o wyłudzeniach pieniędzy od ludzi starszych, np. o tzw. metodzie na wnuczka. Poproś, by zastanowili się, czy w ich otoczeniu jest ktoś, kogo mogą przed tym zjawiskiem przestrzec (**POMAGAM**).

I DRODZY RODZICE I OPIEKUNOWIE!

Na dzisiejszych zajęciach poruszaliśmy temat: *Niezależność w myśleniu a wolność*

Propozycje aktywności:

- Czy Tobie lub komuś znajomemu zdarzyło się nabrać na manipulację? Opowiedz o tym dziecku. Zwróć uwagę na moment, w którym zabrakło ostrożności.
- Zorganizujcie wspólne zadanie detektywistyczne: na tropach manipulacji, fake newsów i wciskania kitów. Niech każdy z Was znajdzie przykłady manipulacji i razem zastanówcie się, kto może być jej ofiarą. Przykład: <http://metrowarszawa.gazeta.pl/metrowarszawa/7,141635,21464140,kupie-mieszkanie-za-gotowke-znacie-to-wyjasniamy-o-co.html>
- Znajdźcie kwestię, na którą masz odmienne zdanie niż Twoje dziecko, np. prawo do decydowania o własnym wyglądzie – stroju, fryzurze, makijażu. Wysłuchajcie siebie nawzajem bez oceniania i znajdźcie przynajmniej dwa aspekty, w których się ze sobą zgadzacie. Ćwiczenie to pomaga dopuścić inny sposób myślenia, nie rezygnując ze swojego zdania.
- Rodzice są wzorem dla dziecka, nawet jeśli nastolatki będą temu zaprzeczać. Patrzą na nas i może nie natychmiast, ale po pewnym czasie naśladują zwyczaje wyniesione z domu. Dlatego modelowanie jest kluczowym narzędziem wychowawczym. Spróbujcie wspólnie całą rodziną odstawić telefony i zaplanować ciekawy sposób na spędzenie wspólnie czasu, to zwiększy szansę na skuteczności cyfrowego detosku. Ustalcie wspólne z dzieckiem zasady korzystania z telefonu komórkowego, które będą dotyczyły wszystkich członków rodziny. Zagłębienie się w świat cyfrowy odcina od realnego życia i relacji społecznych. Postarajcie się tworzyć w domu takie sytuacje, w których poświęcacie sobie uwagę, nie uciekacie do cyfrowego świata. Nic bowiem nie zastąpi dziecka kontaktu osobistego z drugim człowiekiem.